

Kaj so sopomenke in kaj protipomenke?

Ključne besede

- sopomenka
- protipomenka

1. Preberi odlomek iz besedila, ki ga je napisala pisateljica Berta Golob.

Kaj pa polž? Polž ni mlinar, ampak slinar. Vino je kapljica, srce pa črpalka. Goska je gagica, žaba je regica kvakica.

Iz odlomka prepiši besedo, ki ima enak pomen kot

- polž: slinar
- vino: kapljica
- srce: črpalka
- goska: gagica
- žaba: regica/kvakica

2. Kaj je prikazano na fotografiji ob nalogi?

Noč in dan

Preberi nepopolno poved in jo dopolni.

Besedi noč in dan imata

(nasproten/enak) nasproten pomen.

3. Preberi nepopolni povedi in ju dopolni z besedama *sopomenki* in *protipomenki*.

Besedi, ki imata nasproten pomen (npr. *dan* – *noč*),

sta protipomenki.

Besedi, ki imata enak ali podoben pomen (npr. *polž* – *slinar*),

sta sopomenki.

4. Preberi skupine besed.

dedek ded stari ata **dedi nono**

dekle **punca smrkija čeca dečva**

očala naočniki **špegli**

Razmisli in odgovori.

a) Ali so v okvirčkih napisane sopomenke ali protipomenke?

Sopomenke.

b) V okvirčkih obarvaj besede, ki jih ne bi uporabil v uradnem pogovoru.

c) Ali lahko besedo *špegli* uporabiš v vsakršnem besedilu, npr. v šolskem spisu? Pojasni.

Ne. Beseda ni knjižna.

5. Neknjižnim besedam pripiši knjižne sopomenke.

a) cvek negativna/nezadostna ocena   č) pamž otrok

b) slovka slovenščina   d) dohtar zdravnik/doktor

c) štos šala/potegavičina   e) štala hlev

6. V dvojicah povedi podčrtaj sopomenki.

a) Otrok je naša največja radost. – Mesto je hrumelo od veselja.

b) Stari oče ima visok krvni tlak, zato mora jemati zdravila. – Te dni je v naših krajih nizek zračni pritisk.

c) Govorili so, da je moder kot Salomon. – Pameten človek bi ravnal drugače.

č) Zgodilo se je lansko pomlad. – Na vigred se je vrnil.

7. V povedih podčrtaj protipomenke.

a) Marjanca je v naši družini najmlajša, Peter pa je najstarejši.

b) Učiteljica jo je vprašala, kaj so protipomenke, a ji ni odgovorila.

c) Na mizi je bilo šest plitvih in šest globokih krožnikov.

č) Včeraj dopoldne so nam pripeljali nov štedilnik, starega pa so odpeljali.

8. K besedam pripiši protipomenke.

- a) poreden – pričen/tubogljiv   č) enobarven – pisan/večbarven
 b) dovoliti – prepovedati   d) zbuditi se – zaspati
 c) enak – različen/drugačen   e) pogosto – redko

9. Dvojici besed prepisi v ustrezni stolpec.

gledati – opazovati, priti – oditi, glasbilo – inštrument, pozno – zgodaj, ročaj – držaj,
 grenek – sladek, težek – lahek, majhen – velik, nikdar – nikoli

PROTIPOMENKI	SOPOMENKI
<p>priti – oditi pozno – zgodaj grenek – sladek težek – lahek majhen – velik</p>	<p>gledati – opazovati glasbilo – inštrument ročaj – držaj nikdar – nikoli</p>

10. Preberi besedilo.

Mama je pripravila zajtrk in ob pol osmih zbudila otroka. Otrok je hitro vstal in se oblekel. Še ves zaspan je sedel za mizo in pojedel zajtrk. Ko je otrok pojedel, je odšel v kopalnico in si umil zobe. Potem je otrok odhitel v svojo sobo, si pripravil zvezke in torbo. Nato se je otrok obul, si oprtal torbico, se poslovil od mame in otrok je odšel v šolo.

Odgovori.

- a) Kaj si opazil v besedilu? **Ponavlja se beseda otrok.**
 b) Kako se temu lahko izogneš? **Besedo otrok izpustim ali jo nadomestim z drugo besedo.**

Npr. Mama je pripravila zajtrk in ob pol osmih zbudila otroka. Sin je hitro vstal in se oblekel. Še ves zaspan je sedel za mizo in pojedel zajtrk. Ko je pojedel, je odšel v kopalnico in si umil zobe. Potem je odhitel v svojo sobo, si pripravil zvezke in torbo. Nato se je obul, si oprtal torbico, se poslovil od mame in odšel v šolo.

Preberite nekaj besedil in jih primerjajte. Ste vsi napisali enako?

11. K besedam pripiši čim več besed z enakim ali podobnim pomenom.

- a) fant: mladenič, deček, poba, pobalin ...
 b) glava: buča, glavica, butica, pisker ...
 c) babica: babi, stara mama, oma, nona ...
 č) oče: ata, očka, ati, oči ...

Dopolni in pomni.

Besedi, ki imata enak ali podoben pomen (npr. *polž* – *slinar*, *ded* – *stari ata*), imenujemo **sopomenki**. Nekatere sopomenke lahko uporabljamo samo v določenih okoliščinah: npr. beseda *sinček* kaže na čustveno navezanost na sina, besedi *štala* in *bicikel* sta pogovorni.

Besedi z nasprotnim pomenom (npr. *dan* – *noč*, *priiti* – *oditi*) sta **protipomenki**. Uporabljamo ju, kadar primerjamo nasprotni lastnosti ali dejanja.

Berilo, stran 20–22.

V zvezek napiši **avtorja in naslov** ter odgovori na vprašanja v celih povedih:

Miha Mate: Babica v supergah

 Kako je babica Lenča prišla do novih superg?

Babica Lenča je nove superge našla v grmovju.

 Kakšne so bile superge zjutraj? Opiši jih.

Superge so bile zjutraj čisto nove, bele, posute s srebrnimi zvezdicami, kot bi jih nekdo sklatil z jasnine noči.

 Kako je babica ugotovila, da so superge čudežne?

Babica je ugotovila, da so superge čudežne, ko je stekla za nepridipravom in v sebi začutila nenavadno moč, ki je prihajala iz njenih nog in se kot prijetna toplina razlivala po njenem telesu, ko jo je kar nosilo po ulici in je celo prehitela tatu, nato pa ji je superga poletela z noge in fanta kot boksarska rokavica podrla na cesto.

 Kako je Lenča s pomočjo superg obvladala tatu?

Lenča je s pomočjo superg obvladala tatu tako, da ga je dohitela, prehitela in zaustavila, nato pa ga je superga podrla na cesto in se pripravljala na nov udarec.

 Poišči naslednje besede v besedilu, nato jim poišči drug pomen (poskusi uporabiti le eno besedo):

- drnjohati – spati
- mačkon – muc
- šarmer – zapeljivec
- kuštravec – razmršen
- balanca – krmilo

Kako rečemo besedam, ki imajo enak ali podoben pomen?

Besedam, ki imajo enak ali podoben pomen rečemo sopomenke.